

مدرسه صدر برای اصفهان،
به منزله فیضیه است برای قم { ۶۶-۶۸ }

مدرسه صدر؛ مدرسه ای
با حدود سی درس خارج در روز { ۶۸-۷۰ }

حاشیه را به حاشیه
تبدیل کنید { ۷۱-۷۲ }

قم یک مدرسه فیضیه دارد، اصفهان هم یک مدرسه صدر؛ خیلی از عالمانی که می‌شناسی یا در «مدرسه صدر» درس خوانده‌اند یا در «مدرسه صدر» درس داده‌اند. از جهانگیرخان قشقایی و آقا رحیم ارباب و آیت‌الله العظمی بروجردی، شهید مطهری، شهید بهشتی بگیر تا شهید ردانی‌پور و شهید میثمی، همه نسبتی با این مدرسه دارند. بدست آوردن مرکزیت علوم حوزوی در نصف جهان با این همه بنای تاریخی و مرکز علمی و فرهنگی به این راحتی‌ها نیست مگر اینکه سابقه استواری در پیشینه خود داشته باشی؛ حالا مدرسه صدر اصفهان دویست سال است که سرچشمه فیض و رحمت برای مردم شهر شده است و همچنان شاداب و پرتراوت شاگردان مکتب امام صادق علیه‌السلام را گرد هم آورده است. موضوع مدرسه ماه این شماره حاشیه، «فیضیه اصفهان» است.

مؤسس مدرسه صدر

حاج محمدحسین خان صدر اصفهانی، یکی از مردان خودساخته‌ای بود که در ابتدا از علم و دانش رسمی بی‌بهره بود، ولی از آنجا که شنیده بود هر کس در مکه معظمه در وقت نزول باران، زیر ناودان طلا بایستد و دعا کند، دعایش مستجاب می‌شود؛ هنگامی که به زیارت خانه خدا مشرف شد، یک صد مجیدی (پول رایج زمان عبدالمجید عثمانی) به کلیددار کعبه معظمه داد تا افتخار ایستادن زیر ناودان طلا را به او بدهد. چون آسمان باریدن گرفت، زیر ناودان طلا ایستاد و عرضه داشت: «خدایا تو برای من دنیای خوب عنایت کن و توفیق ده تا با آن، آخرت خوبی برای خود تأمین کنم». هنگامی که او از مکه بازگشت، کریم‌خان زند در مکه در گذشت و آقا محمدخان قاجار از شیراز به اصفهان گریخت. مرحوم صدر به او پناه داد و از هیچ‌گونه پذیرایی دریغ نوریذ. آقا محمدخان نیز، هنگامی که به سلطنت رسید، حکومت اصفهان را به مرحوم صدر تفویض کرد. محمدحسین خان صدر در سال ۱۲۳۴ قمری به صدارت رسید و به لقب «صدر اعظم» مفتخر شد. به همین جهت آثار او به نام «صدر» مشهور است.

مرحوم صدر در مدت ۲۹ سال حکومت و صدارت، خدمات فراوانی انجام داد و موقوفات بسیاری از خود به یادگار گذاشت و آثار ارزشمندی بنیاد کرد. از جمله:

۱. مدرسه صدر در نجف در سال ۱۲۲۶ قمری که به مدرسه صدر الاعظم معروف است.
۲. مدرسه صدر بازار، در بازار بزرگ اصفهان.
۳. مدرسه صدر خواجو، در خیابان چهارباغ خواجو.

یکی از ژرف‌نگری‌های مرحوم صدر، این است که وی موقوفات فراوانی نیز برای اداره و پایداری این مدارس وقف کرد. در مورد کاردانی، گره‌گشایی، بخشش، ایثار و تواضع حاج محمدحسین خان در برابر دانشمندان و سادات و دیگر فضایل برجسته او داستان‌ها گفته‌اند که یک نمونه ظریف آن را آقای طبسی در کشکول خود آورده است. بذل و بخشش‌های او در نوع خود بی‌نظیر بود. یک نمونه برجسته آن، بخشش جالب او در بستر بیماری بود که به مرگ وی انجامید. هنگامی که مرحوم صدر در بستر بیماری افتاد، دستور داد تا آنچه از مال دنیا دارد، همه را بین فقیران تقسیم کنند. مرحوم صدر پس از یک عمر خدمت، سرانجام روز چهارشنبه سیزدهم صفر سال ۱۲۳۹ قمری در زمان فتحعلی شاه در تهران در گذشت. طبق وصیت او، جنازه‌اش به قم انتقال یافته و پیرامون ضریح مقدس کریمه اهل بیت، حضرت معصومه، طواف داده شد، سپس روی تخت روان، در حالی که گروهی قاری قرآن در حال تلاوت آیات الهی او را تشییع می‌کردند، به نجف اشرف حمل شد. پیکر پاک مرحوم صدر با احترام تمام در سرداب مدرسه صدر نجف - که خود بنیاد نهاده بود - به خاک سپرده شد. ۱۱۰ سال پس از رحلت حاج محمدحسین خان، در سال ۱۳۴۹ قمری، هنگام بازسازی مقبره وی، جنازه آن مرحوم، تازه ظاهر شد که به نقل از مرحوم علم‌الهدی، مرحوم سید محمد صدر به داخل سرداب رفته به دو طرف صورت وی بوسه زد، آنگاه دستور داد که روی لحد را بپوشانند.

مدرسه صدر برای اصفهان، به منزله فیضیه است برای قم نگاهی گذرا به تاریخچه مدرسه صدر

اشاره: شکوه دیرین حوزه اصفهان و جایگاه علمی آن بر کسی پوشیده نیست. در این میان مدرسه صدر که در بازار بزرگ، حوالی بازار گلشن و جارجی باشی قرار دارد، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده، و محور حوزه‌های علمی اصفهان به شمار می‌رود. این مدرسه در طول تاریخ، مرکز اجتماع علما، فضلا، محل تدریس و تحصیل چهره‌های مبرز علمی همچون آخوند کاشی، جهانگیر خان قشقایی، آقا حیم‌ارباب، شیخ محمد حکیم خراسانی، سید محمدباقر درچه‌ای، میرزا علی آقا شیرازی، آیت‌الله العظمی بروجرودی، شهید مطهری، شهید بهشتی و... بوده است. جایگاه این حوزه برای اصفهان، به منزله فیضیه است برای قم.

سید مجتبی
نصر اصفهانی

مدرسه صدر، مرکز تدریس و تحصیل علما و مجتهدان بزرگ

از زمان تأسیس مدرسه صدر تاکنون، بسیاری از مجتهدان و فقیهان بزرگ و حکیمان، فیلسوفان و ادیبان والامقام در این مدرسه تحصیل علم نموده و یا تدریس و تألیف داشته‌اند که به دست آوردن نام همه آنها دشوار است و تنها به ذکر نام شماری از آنها بسنده می‌کنیم:

۱. شیخ عبدالحسین محلاتی؛

۲. جهانگیرخان قشقایی؛

۳. آخوند ملامحمد کاشانی،

معروف به آخوند کاشی؛

۴. حاج آقا رحیم ارباب؛

۵. حاج ملامحمد جواد آدینه؛

۶. سید ابوالقاسم دهکردی؛

۷. ملا محمدحسین فشارکی؛

۸. شیخ علی یزدی؛

۹. شیخ محمد حکیم خراسانی؛

۱۰. سید محمدنجف آبادی؛

۱۱. میر سید علی نجف آبادی؛

۱۲. شیخ محمد رضا مسجد

شاهی نجفی؛

۱۳. شیخ هیبت‌الله هرنندی؛

۱۴. سید محمد باقر ابطیحی

سدهی؛

۱۵. حاج آقا صدر کوهپایه؛

۱۶. حاج میرزا علی آقا شیرازی؛

۱۷. حاج آقا حسین طباطبایی

بروجردی؛

۱۸. شیخ محمود مفید؛

۱۹. حاج میرزا رضا کلباسی؛

۲۰. سید علی بهبهانی

رامهریزی؛

۲۱. شهید سید ابوالحسن

شمس آبادی؛

۲۲. سید محمد رضا خراسانی؛

۲۳. سید مجتبی لنگرانی نجفی

اصفہانی؛

۲۴. شیخ احمد فیاض؛

۲۵. حاج آقا حسین خادمی؛

۲۶. شیخ علی مشکوة سدهی؛

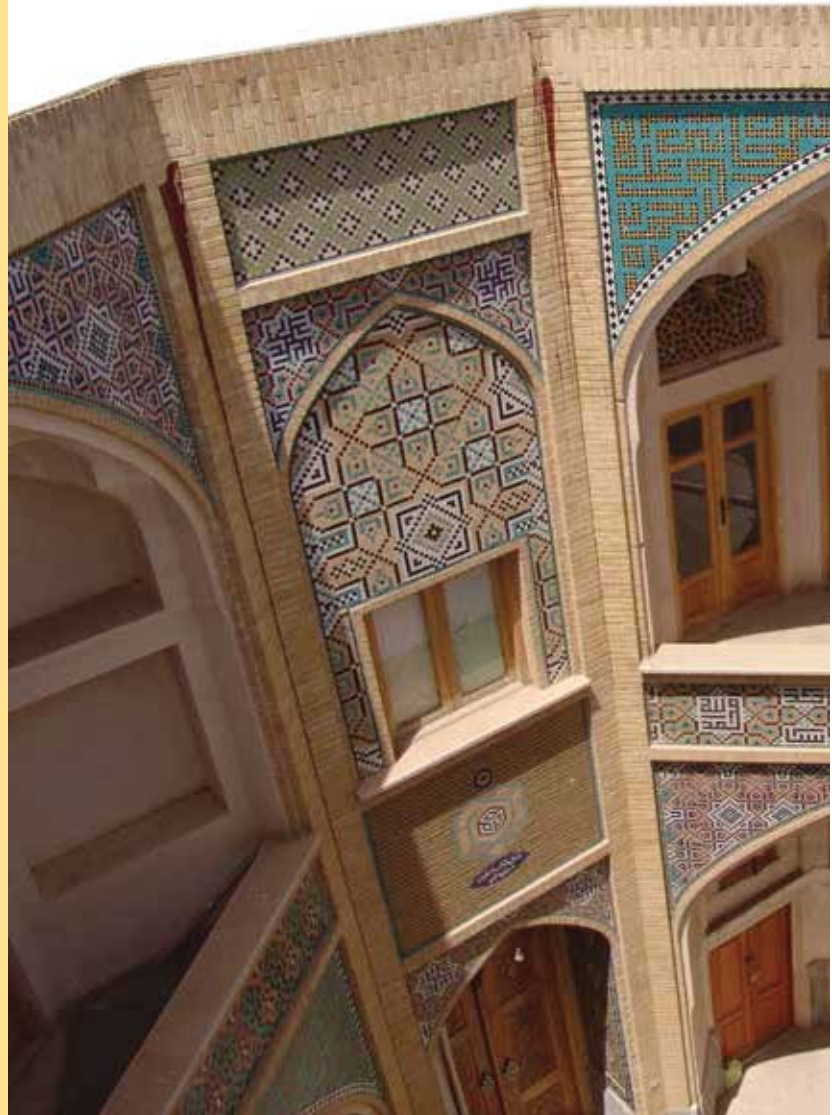
۲۷. سید عبدالحسین طیب؛

۲۸. سید علی موحد ابطیحی؛

۲۹. حاج شیخ حسن صافی

اصفہانی؛

۳۰. حاج سید محمدعلی صادقی (میرمحمد صادقی)؛
با توجه به اینکه مدرسه صدر، مرکز حوزه علمی اصفهان است. محوریت آموزشی این مدرسه بر سطوح عالی متمرکز بوده و دروس خارج فضایی بسیاری در این مدرسه برپاست که از آن جمله می‌توان به دروس آیات عظیم الشان و علمای بزرگوار: آیت‌الله العظمی حاج شیخ حسین مظاہری، آیت‌الله العظمی شیخ محمدتقی مجلسی، آیت‌الله سید ابوالحسن مهدوی و ... اشاره کرد.

سنگاب مدرسه صدر

حاج محمدابراهیم در سال ۱۲۷۵ق سنگاب نفیسی را وقف مدرسه کرده که هم‌اکنون در ایوان غربی مدرسه قرار دارد. در لبه این سنگاب، با خط نستعلیق زیبایی این بیت حک شده است:

می‌نوش آب و لعنت حق بر یزید کن
جان را فدای مرقد شاه شهید کن

مدرسه صدر در جریان انقلاب

مدرسه صدر در جریان انقلاب اسلامی، پایگاه بزرگی بود که بسیاری از حرکت‌ها و جوشش‌ها از آن آغاز می‌شد. به عنوان نمونه می‌توان از نخستین راهپیمایی پانصد هزار نفری اصفهان یاد کرد که سرآغاز آن مدرسه صدر بود و به سوی دانشگاه ادامه یافت. به همین دلیل نیز، فرماندار نظامی رژیم ستم‌شاهی با نیروهایش به این مدرسه یورش برد و مدتی مدرسه تعطیل بود تا آنکه پس از مدتی به دنبال تلاش‌های علما دوباره گشوده و فعالیت‌های آن از سر گرفته شد.

در دوران هشت سال دفاع مقدس نیز روحانیون و طلبه‌های این مدرسه در جبهه‌های نبرد حضور چشمگیری داشته و ۴۱ شهید، از جمله سردار شهید حجت‌الاسلام مصطفی رذائی پور و حجت‌الاسلام شهید عبدالله میثمی را تقدیم انقلاب و آرمان‌های آن نمودند.

بنای مدرسه صدر

مدرسه علمیة صدر بین سال‌های ۱۲۲۰ تا ۱۲۳۹ قمری، در زمینی به مساحت حدود ۹ هزار متر مربع و با الگوگیری از مدرسه چهارباغ، در یک طبقه پایه‌گذاری شد و ۵۸ حجره در طبقه اول و ۶ حجره هم در طبقه دوم بنا گردید. در سه طرف، ایوان بزرگ با سقف بلند، به عنوان مدرّس ساخته شد. در طرف غربی مدرسه به جای ایوان، کتابخانه‌ای در زمان مرحوم آیت‌الله خراسانی تأسیس شد. شکل حجره‌ها و ایوان‌های جلوی آنها و مدرّس‌ها (ایوان‌های بزرگ با سقف بلند) و حیاط بسیار وسیع و باغچه‌های متناسب و نسبتاً بزرگ، بسیار جالب و نشانه بلندنظری و همت والای بانی مدرسه است. معماری و طرح و نقشه مدرسه، موجب جلب توجه و از آثار هنر و اندیشه و ابتکار مردم باهوش، هنرمند و مبتکر اصفهان در نیمه نخست قرن سیزدهم است. همچنین درختان کهن و بسیار بلند کاج بر زیبایی مدرسه افزوده است.

در حدود سال ۱۳۸۵ قمری در پشت مدرّس بزرگ شمالی، سالن بزرگی برای تدریس و همچنین اقامه نماز جماعت ساخته شد.

در سال ۱۳۶۶ شمسی طرح طبقه فوقانی و احداث بیش از چهل باب حجره و ایوان‌های مقرنس شده و سه باب مدرّس در زوایای فوقانی و ساختمانی در سه طبقه با زیربنای تقریبی ۳ هزار متر مربع به منظور کتابخانه و سالن اجتماعات تهیه و اجرا گردید.

کتابخانه مدرسه صدر که به جای کتابخانه قدیمی تأسیس شده، با حدود ۲۰ هزار جلد کتاب حوزوی و متنوع و بیش از هزار نسخه کتاب خطی و چاپ سنگی، گنجینه‌ای گران‌بهارا در خود جای داده است.

از سال ۱۳۸۶ شمسی نیز با همت مدیریت محترم مدرسه، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقا تمنایی و با درآمد حاصل از موقوفات مدرسه، تعمیرات اساسی و چشمگیری صورت گرفته که این اقدامات کمی و کیفی در جهت رفاه هرچه بیشتر روحانیون و طلبه‌های مدرسه و همچنین تجهیز مدرسه به امکانات مورد نیاز و زیبایی بیش از پیش مدرسه بوده که همچنان در حال انجام است.

مدرسه صدر؛ مدرسه‌ای با حدودی در س خارج در روز

مصاحبه با حجت‌الاسلام والمسلمین تمنایی، مدیر مدرسه صدر بازار

اشاره:

در نخستین گام برای شناخت مدرسه صدر بازار، گفتگویی صمیمانه با حجت‌الاسلام والمسلمین تمنایی، مدیر این مدرسه داشتیم. ایشان در خانواده‌ای روحانی متولد شده‌اند و پس از ورود به دانشگاه و گرفتن مدرک لیسانس پیش از انقلاب اسلامی، به دلیل علاقه خاصی که به علوم دینی داشته‌اند، وارد حوزه علمیه قم و سپس حوزه علمیه اصفهان شده‌اند. دروس مقدمات را نزد آیت‌الله تجویدی، معالم را نزد آیت‌الله شیخ علی مشکات، لمعه را نزد آیت‌الله ناصری و آیت‌الله سید مجتبی میر محمد صادقی، اصول فقه را نزد مرحوم آیت‌الله کلباسی، مکاسب و کفایتین را نزد آیت‌الله سید محمد درجه‌ای فرا گرفته و دروس خارج را از محضر آیت‌الله مظاهری، مجلسی و درجه‌ای استفاده می‌کنند. بیشترین تأثیر شخصیتی را بر روی ایشان، حضرت امام خمینی ره، استاد مطهری ره، آیت‌الله محی‌الدین حائری شیرازی داشته‌اند.

سیری در نهج‌البلاغه از دروس نهج‌البلاغه ایشان یاد می‌کند. مرحوم صدرالدین کوهپایی که در دانش‌های گوناگون سرآمد و به لحاظ روحی بسیار زاهد بود، تا جایی که هیچ‌گاه امامت جماعتی را نپذیرفت.

از استناداتی که در زمان‌های اخیر در این مدرسه حضور داشته‌اند، می‌توان به آیت‌الله طیب، صاحب تفسیر *اطیب‌البیان*، آیت‌الله مشکات، آیت‌الله فیاض، آیت‌الله شیخ مجتبی لنگرانی، آیت‌الله شریعت، آیت‌الله خادمی و ... اشاره نمود.

جایگاه این مدرسه در میان دیگر مدارس علمیه اصفهان چگونه است؟

در مدرسه صدر، هر سه سطح دروس حوزوی وجود دارد، ولی در سطح سه که درس خارج است، در میان مدارس علمیه اصفهان ممتاز است.

هر روز حدود سی درس خارج در این مدرسه گفته می‌شود که از آن جمله می‌توان به درس خارج فقه و اصول آیت‌الله مظاهری، آیت‌الله مجلسی، آیت‌الله بهشتی، آیت‌الله سید ابوالحسن مهدوی، آیت‌الله سید محمد درجه‌ای، آیت‌الله ضیا فقیه ایمانی که بیشترین شرکت‌کننده را دارند، اشاره کرد. ویژگی دیگر درس‌های خارج این مدرسه، این است که در این مدرسه دروس خارج، منحصراً به برخی از ابواب فقه نیست، بلکه ابواب گوناگون فقه مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد.

مثل درس خارج ولایت فقیه حضرت آیت‌الله

با تشکر از وقتی که در اختیار ما گذاشتید، ابتدا تاریخچه‌ای از مدرسه صدر بازار بفرمایید.

مدرسه صدر حدود ۲۱۵ سال پیش تأسیس شده و بانی آن مرحوم آقای سید محمدحسین خان، معروف به «صدر» بوده‌اند. وی به لحاظ اینکه در دولت فتحعلی شاه قاجار به منسب صدر اعظمی رسیده به آقای صدر و بناهایی که ایشان در طول حیاتشان موفق به ساخت آنها شده‌اند، به بناهای صدریه معروف است و از جمله آنها می‌توان به مدرسه صدر بازار، مدرسه صدر خواجه در خیابان چهارباغ خواجه اصفهان و مدرسه صدر در نجف اشرف اشاره کرد.

در طول تاریخ این مدرسه، چه استادانی در آن حضور داشته‌اند؟

استادان برجسته‌ای در این مدرسه حضور داشته‌اند. از معروف‌ترین آنها می‌توان به مرحوم جهانگیر خان قشقایی و مرحوم آخوند کاشی اشاره کرد که هم‌زمان در این مدرسه حضور داشتند و در علوم گوناگون، از فلسفه، عرفان و ریاضیات گرفته تا فقه و اصول، سرآمد روزگار بودند.

مناجات‌های سحری و ذکرهای آخوند کاشی معروف است. در احوالات ایشان آمده است: هنگامی که ذکر را تکرار می‌کردند، درختان مدرسه با وی هم‌نوا می‌شدند. مرحوم حاج میرزا علی‌آقای شیرازی از دیگر استادان این مدرسه و متخصص در نهج‌البلاغه بوده، به طوری که آیت‌الله مطهری در مقدمه کتاب

سفارشی که به طلبه‌ها دارم، این است که روی تاریخ و پیشینه حوزه‌های علمیه و استادان آن کار کنند که این پیشینه می‌تواند در روحیات و علایق آنها به علوم حوزوی بسیار مؤثر باشد

بسیاری از کسبه در ابتدای صبح به حوزه می‌آمدند و بعد به محل کار خود می‌رفتند. بخشی دیگر از مراجعات مردم نیز در خصوص سؤالات و مسائلی است که برای آنها پیش می‌آید.

حضرت آیت‌الله مجلسی نیز هر روز نماز ظهر و عصر را در این مدرسه اقامه می‌کنند و بیشتر کسانی که در این نماز جماعت شرکت می‌کنند، بازاریان محترم‌اند.

در پایان، اگر نکته‌ای هست، بفرمایید.

سفارشی که به طلبه‌ها دارم، این است که روی تاریخ و پیشینه حوزه‌های علمیه و استادان آن کار کنند که این پیشینه می‌تواند در روایات و علایق آنها به علوم حوزوی بسیار مؤثر باشد. بهترین استادان را برای درس‌هایشان انتخاب بکنند.

از نوار یا CD برای درس استفاده نکنند، مگر اینکه بخواهند اشکالات خودشان را با آن رفع کنند؛ زیرا انسان باید بزرگان را ببیند، چرا که تا آنها را نبیند علاقه‌ای به رفتن در این راه و رشد در این مسیر پیدا نمی‌کند. حتی الامکان بهترین مکان‌ها را برای تحصیل انتخاب کند. باید همه مطالعاتمان را در قرآن و ذیل آن در روایات متمرکز کنیم. هر چه را که می‌آموزیم، به صورتی به قرآن متصل کنیم. نکته دیگر اینکه ارتباط با مردم را بیشتر کنیم، زیرا ارتباط با آنهاست که زحمات ما را جبران و خستگی ما را برطرف می‌کند. مردم را بهتر از خودمان بدانیم.

دائماً بسا امامان معصوم علیهم‌السلام ارتباط داشته باشیم. اگر کسی ارتباط با امام زمان علیه‌السلام و ائمه معصومین علیهم‌السلام نداشته باشد، هیچ چیزی ندارد و در رویارویی با مشکلات زمانه حذف می‌شود. ما امروز در این قرن اخیر هر چه داریم به برکت حضرت امام علیه‌السلام داریم. اگر امام نبود، افکار موجود که به وسیله برخی روشن‌فکران ترویج می‌شد، ما را به سوی شرق و غرب می‌برد.

بنابراین بر ما لازم است که روی افکار ایشان کار کنیم. نکته پایانی که عرض می‌کنم، این است که با وضعیتی که امروز در جامعه ما وجود دارد، یک دانشگاهی خیلی خوب است که از نزدیک با درس‌های حوزه آشنا باشد و یک حوزوی هم خیلی خوب است که با درس‌های دانشگاهی آشنا شود. زیرا انسان وقتی با دو فضای فکری آشنا بشود - من فکر می‌کنم - باز تر عمل می‌کند.

ولی اگر با یک فضا آشنا باشد، تفکراتش به کمال نمی‌رسد و ارتباطاتش، ارتباطات مطلوبی نخواهد بود. روحانیونی که با هر دو فضا ارتباط داشته باشند، در جایگاه تبلیغ نیز بهتر می‌توانند افراد را جذب بکنند.

بانکداری و ... مسلط هستند. بسیاری از آنها به روز هستند و مطالعات آنها در حوزه‌هایی است که بیشتر مورد نیاز مردم بوده که بسیاری از این مطالعات در فضای قضاوت نیز مورد استفاده آنهاست.

فعالیت‌های پژوهشی در این مدرسه به چه صورت است؟

فعالیت پژوهشی این مدرسه ذیل معاونت پژوهشی مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان صورت می‌گیرد که از ویژگی‌های آن می‌توان به غنای علمی، متناسب بودن با نیازهای روز، نتایج کاربردی و استفاده از روش‌های جدید و میدانی اشاره نمود.

با توجه به اینکه این مدرسه در وسط بازار اصفهان قرار دارد، تعامل بازاریان با این مدرسه چگونه است؟

از دیرباز یکی از ویژگی‌های حوزه‌های علمیه این بوده که در مدرسه‌ها به روی مردم باز است. البته امروز به آن کیفیت قدیم نیست. در قدیم بسیاری از کسانی که به لباس روحانیت ملیس نبودند، در حوزه‌های علمیه رفت‌وآمد داشته و در کلاس‌های مختلف شرکت می‌کردند.

برای مثال بنده شخصی از بازاریان محترم را می‌شناختم که در کار جای بودند و در درس بزرگان حوزه نیز شرکت می‌کردند و شرحی بر زیارت جامعه کبیره و دعای ابوحمزه ثمالی داشتند. البته اکنون هنوز چنین افرادی هستند.

مظاهری. البته به غیر از دروس خارج، دروس تخصصی فقه و اصول نیز، در این مدرسه وجود دارد. نکته دیگری که در اینجا باید عرض کنم، این است که بیشتر فضایی اصفهان در این مدرسه بوده و هستند و در زمینه‌های گوناگون در فضای دینی و مذهبی شهر اصفهان تأثیر بسزایی دارند. برای مثال می‌توان به درس اخلاق حضرت آیت‌الله مظاهری یا دروس تفسیری ایشان اشاره کرد که نه تنها در اصفهان، بلکه در سطح کشور معروف است.

چه فعالیت‌های جنبی‌ای در این مدرسه صورت می‌گیرد؟

درس‌های معمول در این مدرسه فقه، اصول، حدیث و تفسیر است. ولی در کنار این درس‌ها، دروس دیگری مثل هیئت، طب، فلسفه و عرفان نیز وجود دارد. مثلاً درس طب را در خدمت جناب آقای ابطحی هستیم و درس فلسفه را از محضر آیت‌الله سید محمد درچه‌ای استفاده می‌کنیم که ایشان از شاگردان علامه طباطبایی علیه‌السلام هستند. از مباحث دیگری که در این مدرسه وجود دارد، مباحث و جلسات سیاسی است که به واسطه وجود پایگاه بسیج حضرت آیت‌الله شمس‌آبادی برگزار می‌شود.

طلبه‌های این مدرسه چه ویژگی‌ها و مشخصه‌هایی دارند؟

آنچه که ما امروز مشاهده می‌کنیم، این است که بسیاری از طلبه‌های ما بر احکام مورد نیاز مردم، از ارث و دیات گرفته تا مسائل بیمه و

در گفتگو با استاد مدرسه علمیه صدر بازار مطرح شد:

حاشیه را به حاشیه تبدیل کنید

فقه حکومتی
بخشی از فقه
نیست، بلکه
وصفی از تمام
مباحث فقهی
است. بعضی‌ها
گمان می‌کنند
که فقه ما شامل
چند بخش است
و تنها بخشی از
آن فقه حکومتی
است. نه این‌گونه
نیست

حوزه و حوزوی‌ها مرتبط هستند، بحث می‌کند و موضوعات این چنینی را دنبال می‌کند. این از یک جهت خوب و از جهتی بد است.

ما یکی از مشکلاتی که در حوزه‌های علمیه داریم، این است که حوزه‌های علمیه کمتر در جریان مسائل مرتبط با بیرون هستند.

تعطیلات نیز می‌توانیم حرکت مقدسی را دنبال کنیم. من یک دیدار خریدارانه به یکی از مجله‌های شما کردم. یک حس به من دست داد که به شما منتقل می‌کنم. محضرتان عرض کنم که احساس می‌کنم این مجله یک نگاه درون حوزوی به مطالب دارد. یعنی درباره موضوعاتی که به خود

توفیق شد در خدمت حضرت عالی باشیم. در ابتدای سخن، اگر بحثی دارید، بفرمایید. بسم‌الله الرحمن الرحیم. اولاً خوشحالم که در پایان سال و آغاز سال، در حالی که همه جا تعطیل است، ما توفیق داریم که به دوستان مجله "حاشیه" اعلام کنیم که حتی در

نیازمندی‌های جامعه و بر پایه مبانی اسلامی به تحلیل بنشینیم، اصل هنر را و اینکه اصلاً نقش حوزه‌ها در هنر چیست؟ طلبه‌ها و علما و حوزه‌های علمیه باید برای هنر چه ترسیمی کنند.

این آن چیزی است که در حوزه‌های علمیه خالی است و باید به آن بپردازید. چگونه می‌توان رابطه حوزه‌ها و دانشگاه را یک رابطه منطقی کرد؟ با چه راهکارها و کاربردهایی؟ اینکه پیای پیای شعار بدهیم که رابطه حوزه و دانشگاه خوب است، این خوب است. اما این چگونه باید باشد؟ نحوه حرکت خوب را چگونه باید مدیریت کرد؟ چگونه باید به آن رسید؟ به نظر من مجله باید بررسی بکند. خوشبختانه طلبه‌های ما راه می‌افتند می‌روند همه جا. در دورترین نقاط صعب‌العبور کشور حضور دارند. حاشیه باید منعکس کننده آن چیزی باشد که آنها می‌بینند. و گرنه ممکن است که مجله شما را جوانان را نخوانند. تلویزیون یک کاری کرده بود مدتی پیش، و آن کار این بود که نشان می‌داد که یک طلبه‌ای رفته بود تبلیغ در روستا و در آنجا کارهایی شروع کرده بود که در جاهای دیگر نمونه‌های آن را کمتر مشاهده می‌کنیم.

مثلاً رسیدگی به مشکلات مدرسه آنها، مشکلات بهداشتی آنها، رسیدگی به مسائل اقتصادی آنها، حضور در بین مردم برای پاسخ‌گویی به شبهات و پرسش‌های آنها. یعنی رفته در عمق مردم و جامعه. یعنی با مردم هم‌سنگ شده. از یک هم‌جنسی مناداری پرده برداشته، چون ما یک تجانس بین روحانیون و جامعه می‌بینیم.

این تجانس خوب به تصویر کشیده نمی‌شود. وقتی خوب به تصویر کشیده نمی‌شود، یک کسی مارمولک را به خورد جامعه می‌دهد. مارمولک در واقع بر این تجانس سوار شده. دقت می‌کنید؟ به نظر من کارگردان و نویسندگان مارمولک، مقصر نیستند. آنها بر تجانسی سوار شدند که در جامعه بوده. آمده‌اند یک دزد را آوردند در سلاک یک روحانی قرار دادند تا بدین وسیله دزد به اهداف خودش برسد. این قدر تجانس بین جامعه و روحانیون بالا بوده است که مردم روی یک دزد در لباس روحانی هم حساب باز کردند.

در واقع این نگاه بیمارگونه نیز ممکن است، تصور بشود. یا طلا و مس آمده همخوان بودن یک طلبه در جامعه و با مشکلات اجتماعی را به تصویر کشیده است. به گونه‌ای که او تافته جدا بافته نیست، از سنخ دیگری نیست. اینها خوب است، اما اینکه ما در متن حوزه برای سامان‌دهی این بخش‌ها باید چه بکنیم؛ به نظرم می‌آید که حاشیه می‌تواند پرچم‌دارش باشد.

که نیاز واقعی جامعه چیست، خیلی بد است. خیلی بد است که امروز طلبه نداند که دغدغه روستاییان چیست، دغدغه‌های بازار، کاسبان، تولیدکنندگان، دغدغه قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان قانون چیست؟

پیشنهاد مشخص شما چیست؟

پیشنهاد بنده این است که مجله را واقعاً به حاشیه تبدیل بکنید. البته به یک معنا الآن حاشیه است. چون همین الآن دغدغه‌های متن حوزه‌ها اینها نیست که شما در مجله آوردید. شاید به این سبب اسم مجله را حاشیه گذاشتید؛ یعنی خواستید بگویید که حوزه‌ها به سویی می‌روند و ما در حاشیه می‌خواهیم سمت دیگری را معرفی کنیم. از این حیث خوب است، یک مقدار باز کردن طلبه‌ها، میدان دادن به اندیشه‌های طلبه‌ها و امثال اینها.

ولی آنچه بیشتر از همه ضرورت دارد، این است که مثلاً ببینید شما در یکی از مجلاتتان در خرداد ۹۰ به مسئله هنر و رسانه پرداختید. این نگاه به هنر و رسانه در درون طلبه‌ها حرکتی است که به نوعی به متن حوزه و حاشیه پرداخته است.

این کار خوبی است، یعنی آن کاری که من عرض می‌کنم، به نوعی به آن توجه کردید. اما تنها به یک سریال پرداختید و آن سریال مختارنامه است. در صورتی که ما در بخش هنر باید اصل سینما را متناسب با

درواقع ما یک جایی به عنوان حلقه وصلی بین حوزه و اجتماع، در حوزه فرهنگ نداریم. لذا حوزویان کار خود را می‌کنند، دیگران نیز کار خود را می‌کنند. حوزه در حال و هوای خودش سیر می‌کند و دیگران نیز در حال و هوای خود سیر می‌کنند. اعتقاد من این است که این مجله شما مجله متن حوزه است، نه حاشیه.

یعنی عنوانی که برای مجله

انتخاب شده، باید با واقعیتی که

از آن حرف می‌زند همخوان باشد؟

عنوانی که برای این مجله انتخاب شده، باید با واقعیتی که از آن حرف می‌زند، همخوان باشد؛ و آن این است که باید راجع به حاشیه‌ها حرف بزنند. حاشیه‌هایی که در حوزه مطرح است و خاستگاه آنها به متن جامعه برمی‌گردد.

درواقع حاشیه حوزه و متن جامعه. به عنوان مثال دغدغه‌های مردم چه چیزهایی است. حوزوی‌ها برای دغدغه‌های مردم چه باید بکنند. دغدغه‌های حاکمان چیست؟ دغدغه‌های قانون‌گذاران چیست؟ دغدغه‌های مجریان سیاسی و فرهنگی چیست؟ مجله حاشیه باید به این دغدغه‌ها بپردازد. یعنی برود کشف دغدغه کند؛ برود با حوزویان، آن دغدغه‌ها را مطرح کند؛ بدین وسیله آنها را در وادی قرار گرفتن در متن حواشی قرار بدهد. که اگر طلبه نداند